

Vodcovia a vedení

Rudolf Steiner

prvý krát zverejnené v časopise „Trojčlennosť sociálneho organizmu“ v marci 1920
z nemeckého originálu preložil Andrej Szolgay

Kto nezaujato pozoruje udalosti v súčasnom stredoeurópskom verejnom živote, tomu nemôže uniknúť, ako široké masy ľudu vzhliadajú v slepej viere v autoritu k vedúcim osobnostiam, ako neustále očakávajú od týchto osobností niečo nové, aj keď sa nádeje v predchádzajúcich prípadoch ukázali ako neopodstatnené. Tento jav sa ukazuje byť v tak veľkej miere charakteristickým pre našu dobu, že s ním musí rátať ten, kto chce so svojimi myšlienkami stáť v realite. Svedčí to o tom, že nálada máš viac berie ohľad na osoby, od ktorých pochádzajú idey vnášané do oblasti verejného života, ako na idey samotné.

Ľudia, ktorí sa chcú nechať viesť, sa zatiaľ obracajú na tých, ktorí mali ešte pred úpadkom z takého či onakého dôvodu nejaký autoritatívny vplyv. Počúvajú, čo gróf Bernstorff [1] vie povedať o dôležitých skutočnostiach, ktoré spôsobili vstup Ameriky do vojny. Robia to, lebo sa domnievajú, že by sa s týmito osobnosťami mohlo počítať pri formovaní novej podoby vecí verejných. Čo však dokáže povedať gróf Bernstorff na základe svojich skúseností? V podstate niečo celkom negatívne. Amerika by sa zdržala zasiahnutia do vojny, ak by Nemecko nevedelo neobmedzenú ponorkovú vojnu. Tento názor môže byť správny. Plodný pre súčasnosť však byť nemôže. Pretože to, čo sa takýmto spôsobom udialo, čo bolo vykonané, to práve už viac nemožno zmeniť. Mohlo by sa vykonať aspoň to, čo v dobe hrôzostrašnej vojny vykonané nebolo: dať verejným záležitostiam cieľavedomý smer na základe ideí – to bolo zanedbávané, a to by sa teraz malo vykonať. Z Ameriky prišlo Wilsonových štrnásť zdanlivých ideí [2]. Kto dokáže vziať do úvahy reálne skutočnosti, ten musel vedieť, že z týchto zdanlivých ideí by nemohlo vyplynúť nič pre novú podobu civilizácie, ktorá sa rúti do skazy. Mohlo sa len dúfať v to, že by z radov vedúcich osobností boli voči zdanlivým ideám postavené skutočné idey. V tej dobe bola snaha priblížiť týmto vedúcim osobnostiam v Strednej Európe tie idey, ktoré teraz žijú v Hnutiu pre trojčlennosť sociálneho organizmu. Pri naladení máš na autoritu vedúcich osobnosti by vtedy, keď ešte vojnové udalosti neboli rozhodnuté, malo oveľa väčší význam to, ak by hoci aj málo ľudí malo vôľu k vyskúšaniu týchto ideí a odvahu chovať sa podľa výsledkov vyskúšania. Avšak Wilsonove zdanlivé idey uchvátili najširšie kruhy ľudí ako nové zjavenie.

Beh udalostí, ktoré sa stále viac ženú v ústrety rozkladu, uľahčuje odôvodnenie pesimistického naladenia. Predsa by však bolo treba vidieť aj to dobré v tu popísanej skutočnosti naladenia máš na vedúce osobnosti. Zatiaľ ešte má toto naladenie nesprávny smer. Obracia sa na starých vodcov. Ale nemôže nedôjsť k tomu, aby si jedného dňa tí, ktorí sú vedení, neurobili jasno v tom, že ľudia so starými ideami, ktorí sa nechcú preškoliť, vedú k ďalšiemu úpadku. Potom príde čas pre ľudí s novými ideami. Ale všetko, čo by sa malo udiať, bude závisieť od toho, že títo ľudia budú k dispozícii v dostatočne veľkom počte. Na tom sa musí pracovať. Treba

usilovať o možnosť, aby sa dôvera, ktorá dnes ešte jazdí vo vychodených koľajach a smeruje k starým vodcom, obrátila k nositeľom nových ideí.

Niet žiadneho úžitku z častého opakovania toho, že Amerika by nevstúpila do vojny, ak by sa Nemecko nerozhodlo pre neobmedzenú ponorkovú vojnu. Toto doznanie neurobí na Ameriku žiaden významný dojem. Pretože tam ľudia veria, že v Strednej Európe bude aj v budúcnosti pôsobiť onen mocenský princíp stojaci za rozhodnutím, ktoré vyvolalo tak veľký dojem: počas vojny sa v Amerike obávali monarchistického uplatnenia mocenského princípu. Teraz sa boja toho bolševického. Kvôli onomu strachu ľudia nechápu, ako ozdraviť Ameriku. Mali by sa teraz energicky vzchopiť a ukázať svetu, že v Strednej Európe môže žiť ideový smer, ktorý v bolševicky zafarbenom spôsobe myslenia vidí iba pokračovanie starej mocenskej povahy, a že tento ideový smer s novým mocenským princípom nechce mať nič do činenia. Dokiaľ ľudia vo svete niečo také nevidia, nevzdajú sa názoru, že so Strednou Európou by sa malo zaobchádzať tak, aby sa stala celkom bezmocnou.

Počas vojny vedúce osobnosti nenašli odhodlanie k ideám. Preto nebolo možné dať udalostiam smer, ktorý by bol odvrátil úplnú porážku. Teraz, po porážke, by nedostatok ideí musel realitu viesť k úplnému zániku. Vôbec nič by nepomohlo, ak by sa vedúce kruhy kvôli úniku pred ideami dohodli s nadvládou západných mocností, pretože ak by bola táto dohoda uskutočnená bez ideovej práce, tak by neustále všade ako svoj tieň nosila bezideovú revolučnú mocenskú politiku más. Svet by musel ísť v ústrety stavu, v ktorom vládne to, čo vyplýva z bezmyšlienkových inštinktov a zo strachu pred týmito inštinktmí. Približovanie tohto stavu sa dá jasne pozorovať. Nemali by sme zatvárať oči pred nezmerateľným rizikom, ktoré v ňom spočíva. Ak mu nebudeme vzdorovať, tak by mohol nasledovať len úplný zánik civilizácie. Pesimistické nálady sú opodstatnené, kým sa im človek nie je schopný vzoprieť svojou vôľou. Za súčasných okolností nesmieme nič očakávať od toho či onoho „šťastného obratu“, smieme stavať len na vôli oplodnenej ideami.

[1] Albrecht Theodor Andreas, gróf von Bernstorff (1890 - 1945), nemecký diplomat a politik. Počas 1. svetovej vojny bol najskôr v diplomatických službách vo Viedni, potom v Berlíne. Jeho strýc Johann Heinrich gróf von Bernstorff bol veľvyslancom vo Washingtone. Keď sa koncom roku 1916 pripravovalo vyhlásenie neobmedzenej ponorkovej vojny, Albrecht sa tomu snažil zabrániť, lebo od strýca vedel, že potom by Spojené štáty vstúpili do vojny. Neúspech tohto snaženia ho veľmi sklamal.

[2] Thomas Woodrow Wilson (1856 - 1924), prezident Spojených štátov amerických v období 1913 až 1921. Na zasadnutí Kongresu 8. januára 1918 predniesol svoj program v súvislosti s medzinárodnými vzťahmi a s usporiadaním Európy po skončení 1. svetovej vojny: 14 bodov (Wikipedia).